

Terviseprobleemi või puudega noorte aktiivne kaasamine

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Käesolevas Eurofoundi uuringus käsitletakse terviseprobleemi või puudega noorte olukorda 11 riigis (Hispaania, Iirimaa, Madalmaad, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Slovakkia, Soome, Taani ja Ühendkuningriik) ning Euroopa Liidus, hinnates eelkõige aktiivse kaasamise poliitika rakendamist liikmesriigi tasandil. Aktiivse kaasamise poliitikaga püütakse lõimida tööturul enim tõrjutud inimesi kolme sambaga – piisav sissetulek, kaasav tööturg ja juurdepääs kvaliteetsetele teenustele – seotud meetmete abil. Uuringu peamine eesmärk on saada ülevaade, kuidas rakendatakse kõnealust poliitikat, et tuua terviseprobleemi või puudega töötuid noori tööturule. Analüüsitakse 44 erinevat ja uuenduslikku heade tavade juhtumiuuringut, et selgitada välja teenusepakkujate tunnused, nende kogemused ja tegurid, mis tagavad nende projektidele edu; analüüsi tulemuste põhjal sõnastatakse järeldused, mida on võimalik rakendada terves Euroopa Liidus. Mõnes juhtumiuuringus keskendutakse vaimsele tervisele, mis valmistab enamikus uuritud riikides üha rohkem muret. Erilist tähelepanu pööratakse käimasolevatele aruteludele liikmesriigi tasandil läbiviidavate reformide teemal.

Poliitikataust

Terviseprobleemi või puudega noortel on Euroopa Liidus keeruline tööd leida. Selle rühma kohta kättesaadav napp teave osutab väga madalale tööhõivemäärale ja asjaolule, et üha rohkem noori hakkab elatuma kohe pärast kooli või tööelu algetapis invaliidsushüvitisest ja muudest toetustest. Andmeid selle rühma suuruse kohta on raske leida – tööhõivestatistikas ei kajastu noorte tervislik seisund ning tervist või puuet käsitlev statistika ei anna eriti teavet noorte tööhõiveseisundi kohta.

Terviseprobleemi või puudega noortele keskenduvad mitmed ELi poliitikastrateegiad, ent olulisim neist on aktiivse kaasamise poliitika. Aktiivse kaasamise poliitika aitab neid noori aga vähe, kui piisava sissetuleku, kaasava tööturu ja kvaliteetsetele teenustele juurdepääsu tagamise kõrval jäetakse tähelepanuta haridus ja elukestev õpe. Haridus on tööturule siirduvate noorte jaoks ülitähtis. Olulised on ka teised meetmed, mis on seotud näiteks tööhõive, diskrimineerimise ja puudega inimestega, kuid need ei ole suunatud konkreetset terviseprobleemi või puudega noortele.

Peamised tähelepanekud

Liikmeriikide õigusaktid ja programmid

Uuring näitab, et liikmesriikides on 144 õigusakti ja 117 asjakohast programmi, mis on seotud enam kui ühe aktiivse kaasamise sambaga. Enamik algatustest on aga vaid osaliselt inspireeritud ELi aktiivse kaasamise poliitikast, isegi kui nende sätted ja tegevused on selle poliitikaga kooskõlas. On ka ilmne, et igas liikmesriigis keskenduvad need meetmed puude või terviseprobleemiga noortele erineval määral.

Uuringust selgus mitu olulist aspekti:

- Terviseprobleemi või puudega inimeste vajadusi kaldutakse rahuldama pigem tavateenuste kui eriteenuste abil.
- Mitmes riigis on ikka veel suur roll kaitstud teenustel.
- Nende noorte probleemide tulemuslikuks lahendamiseks on oluline üleminek koolipõhiselt süsteemilt tööhõivepõhisele süsteemile.

- Stiimulid – kas tööandjatele ettenähtud toetused või tööhõivekvoodid – on võrdlemisi levinud, ehkki noored on alaesindatud enamikes kvoodisüsteemides.
- Majanduskriisi tõttu on teenuste rahastamine surve all paljudes riikides.

Head tavad

Juhtumiuuringutest kerkisid esile mitmed põhimõtted:

- Noorte tööturule toomiseks on vaja välja töötada ühtne lähenemisviis seoses oskuste omandamise, koolitamise ja töö leidmisega.
- Et motivatsioon ja oskused säiliks, tuleb pärast koolitamist tagada kiiresti reaalne töökoht.
- Noored peavad saama ise suunata oma ametialast arengut ja teha tõelisi valikuid.
- Tööandjad vajavad puudega töötajate värbamisel, koolitamisel ja töökohal hoidmisel tuge.
- Projektide lõppeesmärk peaks olema suutlike ja huvitatud isikute vaba osalemine tööturul.
- Head projektid arenevad aja jooksul, saavutades kooskõla aktiivse kaasamise poliitikaga.

On olemas kindlad tõendid parimate tavade kohta terviseprobleemi või puudega noorte kaasamisel, samuti esilekerkivate raskuste kohta. Häid tavasid iseloomustab mitu tegurit, näiteks tuleb rakendada proaktiivset lähenemisviisi, näha ette paindlikud hüvitised, edendada sujuvat üleminekut koolist tööle ja pakkuda töövõimalusi.

Juhtumiuuringute analüüsimisel tehti kindlaks eelkõige järgmist:

- aktiivsel kaasamisel oli projektide ülesehitusele ja elluviimisele üksnes piiratud mõju ja sedagi vaid mõnes riigis;

- algatused, mis koondasid rohkem kui ühe samba meetmeid, olid edukamad;
- aktiivse kaasamise poliitika rakendamine nõuab nelja samba (sh hariduse) teenuste sujuvat koostoimet, mida on keeruline saavutada.

Poliitikasoovitused

- Terviseprobleemi või puudega noorte rühmas puuduvad nii asjakohane poliitika kui ka tavad – nendele noortele tuleks pöörata rohkem tähelepanu.
- Andmete kogumist ja aruandlust tuleks märgatavalt parandada.
- Vaimse tervise probleeme kui sihtrühma sotsiaalset tõrjutust mõjutavat tegurit tuleks tõhusamalt käsitleda.
- Sihtrühmani jõudmiseks tuleks välja töötada uued poliitilised meetmed.
- Teenuste osutamise süsteemid tuleb lõimida tunduvalt paremini, et võimaldada aktiivset kaasamist.
- Et aktiivset kaasamist saadaks edu, peavad peamised valitsussektori ja muud sidusrühmad tegutsema üheskoos.
- Et olemasolevatest tõenditest järeldusi teha, on vaja asjakohast poliitikat ja tavasid. Juhtumiuuringute käigus kogutud üldised tõendid annavad ülevaate sellest, mis toimib ja kuidas tuleks poliitikat täiendada.
- Nii poliitika kui ka tavade puhul tuleb arvesse võtta mitut olulist tegurit – peamiselt majanduskriisi, mis on tabanud suurt osa Euroopast. Et terviseprobleemiga noored on eriti haavatavad, on vaja meetmeid, millega luuakse tööturul nõudlus selle rühma järele.

Lisateave

Lisateave: teadur Anna Ludwinek, alu@eurofound.europa.eu